

Boór András

Újévi hajnal

Tegnap bánat

régí nóta

Beletaposva sárba hóba

Alszik a hajnal

leng a pára

Kuporgó házak számlapjára

Elhagyott varjú

szól a télben

Katona-cinke fut merészen

Tavalyi bánat

régí móka

Beletaposva sárba hóba.



A szocializmus igazi nagysága abban mutatkozik meg, hogy a termelési viszonyok átalakításával együtt átalakítja az embert, és az emberi kapcsolatok egész rendszerét. A jórészt csak pótcselekvést és közösségpótlékot kínáló kapitalizmussal szemben megteremti minden dolgozó ember számára a valóságos cselekvés lehetőségét és a reális, szerves közösségek világát. Ahhoz, hogy ez megtörténjen, visszafordíthatatlanná váljon, egy ideig — különösen kezdetben — az osztályösszeütközések, és a forradalmi cselekedetek egész sora zajlik le. Olyan útközetek, amelyekben a hatalomra került munkásosztály megteremti minden osztályuralom, benne saját uralma megszüntetésének is a feltételeit, elhárítva az ember teljes felszabadulásának minden akadályát.

Marx a Tökében a jövő társadalmáról szólva azt írja: „A szabadság birodalma valójában csupán ott kezdődik, ahol megszűnik a nyomor és a külső célszerűség diktálja munkát... a szabadság csak azt jelentheti, hogy a társadalmasult ember, a társult termelők ésszerűen szabályozzák, közös ellenőrzésük alá vetik a természettel való anyagcseréjüket, ahelyett, hogy az mint vak hatalom uralkodna rajtuk...” A szabadság birodalmához vezető szocializmus olyan társadalom tehát, amely megteremti a lehetőségét annak, hogy elkerüljék a fejlődésben mutatkozó vak ösztönösséget, a kizsákmányoló társadalmakat marangoló osztályharcot és kibékíthetetlen ellentéteket. Ez természetesen csupán lehetőség, amelyet csak a tudatos és szervezett emberi tevékenység tud valósággá változtatni.

A szocializmusban létrejönnek az emberek közti egyenlőség feltételei. Az egyenlőség először abban az értelemben valósul meg, hogy egyenlő esélyeket teremtenek a társadalom minden tagja számára azoknak a helyzeteknek az elérésére, amelyek fokozatosan lehetővé teszik a teljes emberi élethez szükséges részesedést a társadalmi javakban. Ebben az értelemben már a tőkés viszonyok felszámolása is nagy előrelépés a társadalmi egyenlőség felé. A magántulajdonosi viszonyok alkották ugyanis az esélyek egyenlőtlenségének legfőbb alapját, hiszen ezek a viszonyok nagy mértékben megszabták, hogy a különböző osztályokból származó emberek életlehetőségei egyenlőlenek, valamint csökkentették az egyéni képességek és erőfeszítések szerepét az életben elért helyzet meghatározásában.

A szocializmusban létrejött lehetőségek között alakul át az ember, válik szocialista emberre. A társadalom tagjai szocialista alapokon szervezik meg az életüket, olyan energiát kapnak a megváltozott társadalmi környezetől, hogy annak segítségével további átalakításokat hajthat-

Mivelhogy feledékenyek vagyunk, talán nem szócseplés, ha emlékeztetek arra, hogy hajdanában-danában, azaz nem is olyan régen milyen babonás volt a magyar. Ha kéményseprőt látott, úgy megcsavarta a gombját, hogy konfekciós kabátján menten elszakadt a cérna. Luca-napkor téztszúrón át ölmot öntött a lány, abból próbálta kispokolni, hogy királyfi jön-e érte, hófehér paripán, avagy nyelvünket immár törve rebegő, messze idegenbe szakadt hazánkfia — hófehér autón.

Azon a vidéken, ahol én felcseperedtem, midőn még hírét-hamvát se hallottuk az emancipációnak, akadtak bátor asszonyok, akik tulajdon két kezükkel befogták a lovat a szekérbe, s úgy mentek piacra, vásárba, meg szántani, boronálni. S a férfiember, ha találkozott az asszony kormányozta szekérrel, tréfásan, babonásan keresztet vetett, felnézett az égre mondván: zivatar lesz. Ebben talán volt is némi igazság. Gyermekkoromban, úgy 39—45 között igen sok asszony dirigálta az igát, s csak ugyan kutyaideket éltünk akkoriban.

Am, emlékeztetőül, elég is ennyi. Azaz: még egy babonáról szeretnék szólni. Azt hiszem, országos hagyomány azt hinni, hogy amilyenek sikerül az új év első napja, olyan lesz az egész

Szocialista társadalom — szocialista ember

nak végre ezen a környezeten. Ebben a folyamatban a munkának, mindennek előtt a termelő munkának van a legnagyobb szerepe. Az ember a közösségekben végzett, szervezett munkában alakítja ki, és alakítja át létének alapvető feltételeit, mindazokat a tárgyakat, és viszonyokat, amelyek nélkül a társadalom élete, a szükségletek kielégítése elképzelhetetlen. A szocialista forradalommal kezdődik meg az a korszak, amelyben fokozatosan lehetőség nyílik minden ember számára, hogy elsajátítsa az emberiség felhalmozott tapasztalataiból, kultúrájából mindazt az értékeset, amire személyesen képes, s így egyre sokoldalúbb,

szertű, hosszú átmeneti időszak, amelyben a legkülönbözőbb okokból továbbra is szembevetődő különbségek maradnak fenn az emberek helyzetében: nemcsak anyagi tekintetben, hanem olyan vonatkozásokban is, mint például a város és falu, a szellemi és a fizikai munka közötti különbség, s mindez ideig-óráig táptalaja lehet a mások rovására való érvényesülésnek.

A cél természetesen nem az, hogy az embereket önmegtagadókká tegyük; ellenkezőleg, a szocializmus arra törekszik, hogy minden embernek megszerezze a legteljesebb életörömet, és nem valamiféle elvont, abszolút egyenlőséget akarunk példaképpül állítani az emberek elé, hiszen ez ellentmond a realitásnak, a józan emberi észnek.

A szocialista közösségi ember kialakításának legfőbb útja, hogy az állampolgárok közéleti személyiségekké váljanak. A közéletiség igényének, a politikai részvétel igényének a tömegekben és minden egyénben ki kell bontakoznia. Az egyik legfontosabb feladat a közösségteremtésben, a tömegek felkészítése demokratikus jogaik gyakorlására. A kollektív felelősségérzet csak a közügyekben való tényleges részvétel útján alakulhat ki. A szocialista társadalom sikeres fejlődése ugyanis nagy mértékben azon múlik, hogy többségben vannak-e azok az állampolgárok, akiknek fejlett a jogtudata és jogérzéke, s akik természetesnek tartják, hogy a jogokkal együtt jár a kötelességek teljesítése, a közösségért vállalt felelősség is. Az ilyen állampolgárt azok az viszonyok alakítják ki, amelyekben az emberek az államhatalmat már nem kényszerűen elviselendő külső erőnek tekintik, hanem saját eszközüknek. Olyan eszköznek, mely erejét, hatalmát attól nyeri, hogy az állampolgárok cselekvő részvételükkel közvetlenül is támogatják. Ez a helyzet a szocializmus intézményei, és a tudatos, szocialista ember találkozásával alakul ki és mindennapi cselekvésben termelődik újra egyre fejlettebb formában.

POZSGAY IMRE

Baka István

Legenda, hát lehullasz

Legenda, hát lehullasz, jövőnkől varrt ruha! Erdővé válhatunk mi, szarvasokká soha.

Havas táj keszkenőjét bevérezzük ma még. Holnapra lágy humusszá feled már e vidék.

Szél leng az alkonyatban: ingünk volt — ám mi többet magunkra föl nem öltjük. Soká késétt az ünnep.

Legenda, hát lehullasz, sorsunkká nyúlt ruha! Állunk, mint holtra dermedt erdők agancs-sora.

hasznosabb tagja legyen a társadalomnak. Am a lehetőség nem egyenlő a valósággal.

Az új társadalom emberének kifejlésében a legfontosabb feladat az, hogy minél tartalmasabb és sokoldalúbb személyiséggé váljék. Az előttünk álló legfőbb nevelési probléma, hogy legyőzzük a társadalom tagjainak önzését, amely a kapitalizmus terméke, s amihez hozzájárul az is, hogy a szocialista társadalom fejlődésében van egy szükség-

Az első napon

esztendő. No persze, ez már inkább népszokás. Én nem hiszek benne, szerencsére. Ha ugyanis elhinném, most nem rólam e sorokat, mert az én első napom tragikusan kezdődött.

Az történt, hogy nem készülünk fel eléggé a szilveszteri eseményre, így hát a hajnali órákban elfogyott az asztalról a bor, a sör, a pálinka, pedig közben tévéztünk, rádióztunk, dumcsiztunk. Aztán én, mint a társaság legfiatalabb férfitagja, kaptam a megbízást: csapjak a hónom alá néhány üveget és szerezzek utánpótlást, akár a föld alól is. És már az első lépéseknél kísértetek a sötét jelek. A lépcsőn — nyilván a mostoha időjárás miatt — megcsúszott a cipőm, aminek következtében alaposan elhasaltam. Rossz jel. A társaság egyik közismerten bölcs tagja sajnálkozva meg is jövendölte, hogy majd egész esztendőn át hasra esem.

Azt a bizonyos helyet, ahonnan

nekem utánpótlást kellett szerezni, nem busszal lehet megközelíteni. Azonnal jött. Ez jó jel. Nem lógtak a lépcsőn és nem indították el az orrom előtt. Szerencsés jel. Sikeresen felhagytam a lépcsőn, aztán egész véletlenül ráléptem egy feltűnően csinos hölgy, feltűnően csinos lábára. Almoskönyvek szerint feltűnően csinos hölgy lábára taposni új év hajnalán — határtalan szerencsét jelent. Vidáman és könnyedén meghajoltam hát a hölgy előtt, és azt mondtam: onardon... De a hölgy szintén buliról tartott hazafelé, álmosan, morcosan — és mitagadás, — kissé becsicscsantott. Neki aztán hiába mondtam, hogy ó, pardon. Pillanatok alatt bokszolóállásba helyezkedett és csak kiváló reflexemnek köszönhettem, hogy a feltűnően formás öklöcske nem akadt be az állam alá.

Rossz jel. Sötét jel. Egy teljes esztendőn át vigyáznom kell a szép hölgyek lábára.

S. L.

DM
MAGAZIN

Boldog új évet
kívánunk
minden olvasónknak!

Illyés Gyula

A fenn lengő Holdhoz

Fahusi gangról nézem: — kerekül óriásra december holdja oly ősi szűzen, büszkén, mintha ember nem hágtat volna.

Tudassam vele, hogy mi érte? A kutyák régi lázzal ugatnak. S ő száll csak mit se sejtve, hű egében alvó falunknak.

Hárfát hol penget ma Dávid király? Cecilia hol hegedülget? Isteneink egy állomással arrébb repültek.

Új hadi célért, tudós adatért, hány láb fog rajtat még tapodni? Velem a hála néz Rád! és szeretnék koszorút dobni.

Nekem a régi vagy! Még istenibb, hogy közelebb, hogy emberibb.

Sappho szerelmes holdja! Vért-köpő Vitézünk virrasztó cselédje. Börtönpriccekhez surranó fény, Bacsányi mécsel!

Visz a jövőbe hajdó sokakat. Engem a múltba ringat. Honnan indultál? Arról mondd el egyszer a titkainkat.

S ti csillagok — merre adtok irányt, ha legszélsőtökre jutva nézi szemünk majd: most hova — s hogyan — még merészebb útra?

Simai Mihály

Csönd és szó között

Holdsarló hangon, pontosan olyan ívben mint a farktollaik, elsőt kukorékolnak

a korahajnali kakasok.

Szagatott, súlyos tarajukat hátravetik, szárnyuk néha beleakad a félhomályba, verdesnek csönd és szó között, de végül percenként pirosabbakat robbanva, újra meg újra, szétveti csőrüket a szívükből-szakadt kiáltás.

Mert kell, hogy fölpirkadjanak egyszer a bronzba-zárt arcok, s hogy a virradat lovai hasig harmatban és kalászbán gázoljanak át a gyönyörű búzaföldön.